



Јелена Трдић

Часопис
Савеза за церебралну и
дечију парализу Србије
Број 83-84 зима 2019/2020

ПреОКРЕТ

Драги наши читаоци,

Децембар је месец празника, даривања, прослављања, а за особе са инвалидитетом и посебно значајан јер се тада обележава Међународни дан особа са инвалидитетом. Тим поводом, у овом броју бавили смо се оним темама на које желимо да скренемо пажњу: права, постигнућа, једнакост, толеранција, поштовање уместо сажаљења, као и запошљавање и вредновање квалитета. Жеља нам је да вас охрабriamo да и ви, својом одговорношћу и активностима, допринесете креирању бољег друштва. Укључите се на начин на који можете, како бисмо заједно подизали свест о правима особа са инвалидитетом.

Срећни новогодишњи и божићни празници!
С поштовањем,
Уредништво часописа ПреОКРЕТ

Активности Савеза за ЦДП Србије	3-6
Родна равноправност	7
Отварање Куће Сунца	8-9
Друштво за ЦДП Прибој	10-11
Недеља солидарности	12
Услуге социјалне заштите	13-14
Школа по мери детета	14-15
Светло наше парохије	16-17
Рука пријатељства	18
Добитница Октобарске награде	19
Слушајте нас срцем	20
Одлазак код зубара	21-22
Прича о Наташи	23
О запошљавању	24-26
Представа „Три прасета“	27
Спортске активности	28
Песме	29-31

Штампање овог часописа омогућило је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Пројекат је подржан преко Стално отвореног конкурса за унапређење положаја са инвалидитетом у Републици Србији у 2019. години.

„Ставови изнети у часопису не изражавају ставове органа који је доделио средства“

Захваљујемо се Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања- Сектору за заштиту особа са инвалидитетом које нам је омогућило издавање часописа „ПреОКРЕТ“ у 2019. години! Удруженим снагама кроз квалитетну заједничку сарадњу настојаћемо да и у будућности дајемо допринос промоцији стваралаштва особа са инвалидитетом!

Савез за ЦДП Србије

„ПреОКРЕТ“ часопис Савеза за церебралну и дечију парализу Србије

Издавач: Савез за церебралну и дечију парализу Србије

Уредник: Ирина Максимовић

Уређивачки одбор: Љубинка Боризоски, Јелена Радовић, Бојана Димитријевић, Зорица Шћекић, Љиљана Бегановић, Марија Милинковић, Јулија Стојановић

Екипа сарадника: Ивана Анђелковић, Селма Ћатовић, Данијела Иванчевић, Радојица Ђурић

Адреса и контакт редакције: Панчићева 12, 11000 Београд

телефон/факс 011/2180-859 и 011/3281-594

e-mail: savezsrbiye@cerebralnaparaliza.rs
www.cerebralnaparaliza.rs

Тираж 500 комада

Штампа „Донат Граф“ Београд

ЦИП – Каталогизација у публикацији:
Народна библиотека Србије, Београд
ISSN 1820-1156, COBISS.SR-ID 192420876

АКТИВНОСТИ Савеза за ЦДП Србије

У сусрет крају године радо се осврћемо на то шта смо радили, какви су се помаци догодили, шта бисмо могли боље и какви су нам планови. Стручна служба Савеза за ЦДП Србије је реализовала низ важних активности у току ове године, а и са поносом сведочи о томе шта су све организације чланице Савеза постигле.

Годишња Скупштина Савеза за ЦДП Србије 2019. године

Ове године, редовна годишња Скупштина Савеза за ЦДП Србије одржана је 30. маја у Центру за културу „Влада Дивљан“ на Палилули. Усвојени су записници, извештаји о раду, као и план рада и план расхода и прихода. Скупштини су присуствовали делегати из већине организација-чланица који су узели активно учешће, дискутовали и давали предлоге у вези са темама које су од значаја за унапређење квалитета живота особа са последицама церебралне и дечије парализе. Разговарало се о подршци раду појединих друштава, предлозима за измену правилника, климатском опоравку, програмским активностима и сл.

Јавни рад

Савез за ЦДП Србије је, преко Јавног рада под називом „Оснаживање особа са инвалидитетом кроз процес рада и професионалног оспособљавања“, у 2019. години ангажовао три особе са инвалидитетом. Ова лица су била ангажована у периоду од почетка јуна до краја септембра на пословима у вези са издавањем часописа „ПреОкрет“, као и на пословима комуникације са члановима и организацијама. Ангажована лица се бавила слањем обавештења, разменом информација са пред-



ставницима организација, чланица Савеза за ЦДП, сарадницима, учествовала су у пројектима и редовним активностима из области културе, као и другим активностима Савеза.

Кроз овај пројекат Савез за ЦДП Србије даје допринос превазилажењу информативних



баријера и подстицању активне улоге и партиципације особа са инвалидитетом у вези са значајним питањима из различитих области живота. Циљ Јавног рада је унапређење могућности да особе са инвалидитетом добију једнаке шансе као и остали чланови друшт-

ва, да искажу своја знања, вештине, додатно развију своје способности у адекватном окружењу, кроз тимски рад и пријатну радну атмосферу.

Обилазак организација и јачање капацитета

Стручна служба Савеза за ЦДП је у априлу 2019. године посетила просторије Друштва за ЦДП Ваљево. Посета је реализована као једна од редовних Програмских активности Савеза за ЦДП Србије. Била је посвећена размени искустава, информација, као и разговору са представницима и члановима Друштва о увек актуелним темама, као што су запошљавање особа са инвалидитетом, рад и активности Друштва у Ваљеву, успеси и изазови у раду, различити видови подршке за чланове, сарадња са школама и локалном самоуправом и сл. Чланови који су били присутни, активно су учествовали у разговору и представили су допринос које ово удружење има у њиховом граду, али и о ономе што у локалној заједници недостаје. Утисак који се стиче је да ово Друштво веома динамично функционише и запажено је у својој локалној заједници, представља креативно уточиште и стимулативну средину за своје чланове, али и за њихове породице. Важно је напоменути да је Друштво за церебралну и дечију парализу Ваљево, пружалац лиценциране услуге Лични пратилац за децу са сметњама у развоју. Такође, ово Друштво пружа и услугу Клуба за особе са инвалидитетом. Путем пројекта „Програмске активности Савеза за ЦДП Србије и локалних партнера у 2019. години“, ово удружење реализује и друге активности попут психо-социјалне, креативне, веб радионице и радионицу самозбрињавања.

Иначе, континуирано, током целе године, стручна служба Савеза за ЦДП Србије посећује организације ради размене, подршке и договора око сарадње, заједничког планирања или препознавања области у којима би подршка могла да се пружа. Реализоване су посете и другим организацијама, као нпр. из Свилајнца, Велике Плане, Ужица...

Изложба „Бојама освојен свет“

Савез за ЦДП Србије је реализовао пројекат под називом „Бојама освојен свет“, који је започет у јуну и трајао је до октобра 2019. године, а пројектне активности су се одржавале у Београду, Прибоју, Ваљеву, Пожеги, Зајечару. Пројекат је био подржан од стране Министарства културе и информисања на Конкурсу за финансирање или суфинансирање пројеката у области савременог стваралаштва за 2019. годину.

На креативно- стваралачким радионицама особе са инвалидитетом имале су прилику да се баве израдом накита, украсних предмета, керамике, пејзажним уљаним сликарством, примењујући метод „рука у руци“. Радионице су водили искусни радионичари. Као завршна пројектна активност, организована је хуманитарна изложба. Повод за одржавање било је обележавање Светског дана церебралне парализе, а изложба је била отворена од 4. до 6. октобра 2019. године, у Центру за културу „Влада Дивљан“ на Палилули. Драги сарадници,



ци, пријатељи, чланови породица су ледали и куповали слике, накит и украсне предмете који су настали на радионицама.

Захвалност за успех овог пројекта иде ауторима на енергији, надахнућу и вољи коју су показали, као и онима који су улепшали и оплеменили овај догађај својим доласком. Посебно смо захвални представницима Министарства културе и информисања, Александри Ђорђевић, представници Министарства за

рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Јулијани Станисављевић, гостима из Националне службе за запошљавање, Завода за церебралну парализу, Удружења „Душа“, представницима медија и другима.

Шаховски турнир

Ове године, 13. јуна, у прелепом амбијенту Делиблатске пешчаре, у организацији Савеза за церебралну и дечију парализу Србије и „Сунцокрета“ - Савеза за церебралну и дечију парализу Војводине одржан је шаховски турнир „Пријатељства“. Велико нам је задовољство што се шаховски турнир особа са церебралном и дечијом парализом организује већ другу годину за редом и што је подржан на Програмском конкурс за унапређење положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији у 2019. години. Овогодишњи домаћин је била Асоцијација за церебралну и дечију парализу Јужно-банатског округа „Дуга стрела“ из Панчева и њен представник, Радован Николић. Може се рећи да је шах, од свих умних игара, најближи симулацији правог живота. Можда је баш зато шах избор за особе које имају потешкоћа у владању својим телом, покретима, кретању. Овакав вид турнира уједно је и прилика да се скрене пажња окружењу и широј јавности на успехе и постигнућа особа са инвалидитетом, на потребу неговања и развијања односа уважавања и једнакости, односа који воде превазилажењу предрасуда и баријера. Такмичарском набоју и узаврелој ат-



мосфери додатно је допринела и права летња температура у Делиблатској пешчари.

Прво место је однела екипа из Београда,

друго место екипа из Прибоја, док је трећепласирана била екипа из Суботице. Екипе које су освојиле прва три места су понеле пехаре, док су сви остали учесници добили захвалнице и поклоне од организатора. Надамо се да је ова манифестација већ сада традиционална и да ћемо се и у наредној години окупити на неком лепом месту и поново уживати дружењу!

Недеља солидарности у Суботици

Ове године је 10. октобра у Суботици обележена 23. Недеља солидарности са особама са последицама церебралне и дечје парализе у организацији Друштва за церебралну и дечију парализу севернобачког округа - Суботице и Савеза за церебралну и дечију парализу Србије, а уз подршку Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Захваљујемо се госпођи Јулијани Станисављевић из Министарства, Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, господину Илији Ђукановићу, члану Градског већа града Суботице, Ивани Гвозденовић, Јелени Сокреф, Драгани Марковић - излагачима на трибини, као и свим гостима из удружења - чланица Савеза и сродних удружења из Суботице на подршци и учешћу на централној манифестацији, трибини и дискусији на тему „Услуге социјалне заштите - у закону и пракси“. Услуге социјалне заштите су увек актуелна тема. Говорило се о услузи персоналне асистенције, лични пратилац детета, становање уз подршку, могућностима за њихово унапређење, значају за самосталност и подршку које оне значе у свакодневном функционисању и квалитету живота.

Централна манифестација је одржана у хотелу „Патрија“ у Суботици, а учесници - сарадници и представници организација које окупљају особе са последицама церебралне и дечије парализе су имали прилику да уживају и у прелепом амбијенту Палића, као и да посете синагогу и обиђу друге знаменитости овог лепог и гостољубивог града.

Конференција у Хрватској

Међународна конференција Савеза и удружења која окупљају особе са последицама церебралне и дечије парализе „Чиово 2019.“ је

реализована у организацији Хрватског Савеза удруга особа с церебралном и дјечјом парализом у периоду од 14. до 16. октобра ове године. Учесници су били представници Савеза и удружења из Словеније, Србије, Црне Горе и Федерације БиХ и Хрватске. У прелепом амбијенту острва Чиово, недалеко од Трогира и Сплита, представници ових организација су имали прилике да презентују свој рад, удружења, планове, да дискутују, размењују искуства, успоставе сарадњу, али и да се друже и уживају у гостољубивости домаћина. Теме овогодишње конференције су биле: Финансирање Савеза и удружења; Законодавни оквири и примери добре праксе. Ово је трећа по реду конференција овог типа: прва је одржана у Београду, где је домаћин био Савез за ЦДП Београд, потом друга у Словенији. Успостављени су договори да се настави са овим активностима и у будућности како би се створили услови за конкретизацију сарадње, још радило на умрежавању, и повезивању учесника у различитим градовима широм региона. Из Србије су на конференцији учествовале: Селма Ћатовић, стручна сарадница Савеза за ЦДП Србије и Дилбера Сарајлић, секретар Савеза за ЦДП Београд. Велика захвалност за пријатан рад и угодан боравак дугујемо домаћину: Удружењу "ТОМС" из Трогира и Хрватском Савезу за ЦДП.

Наши домаћини су нас, након конференције, повели у обилазак просторија овог удружења које вредно ради и града Трогира, а на крају дана смо уживали у дружењу уз музички програм Клапе из Трогира.

Сајам Једнаки

Сајам Ј=ДНАКИ је, по други пут одржан у периоду од 23. до 27. октобра 2019. године на Београдском сајму, у хали ЗА. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Национална организација особа са инвалидитетом, савези и појединачне организације организације особа са инвалидитетом представили су се на простору од 1.000 м². На штандовима су биле изложене слике, рукотворине, накит и друга уметничка дела чији су аутори особе са инвалидитетом и корисници установа социјалне заштите. Циљ организатора је информисање јавности о резултатима, активностима и мерама које у оквиру надлежности Министарство спроводи ради унапређења квалитета живота свих грађана. То је прилика да сви заинтересовани грађани посетом Сајму допринесу даљој афирмацији принципа једнакости, који је један од предуслова за остваривање пуне социјалне партиципације.

Селма Ћатовић



Заштита жена са инвалидитетом

Родна равноправност



У сусрет 25. новембру, Међународном дану борбе против насиља над женама, одржана су два веома интересантна догађаја на којима су присуствовали представници нашег Савеза. У бањи Ждрело, 18. и 19. новембра 2019. године, у организацији савеза „Мрежа...из Круга“ организована је обука на тему „Родна равноправност“, у оквиру које су учеснице могле да добију сазнања о основним појмовима родне равноправности и зашто је родна равноправност важна за организације особа са инвалидитетом. Било је речи о дискриминацији жена са инвалидитетом и насиљу према овим женама. Посебно је било корисно то што су учеснице биле упознате са алатима увођења родне перспективе, и начину остваривања права жена са инвалидитетом. Обуку су водиле Косана Бекер и Снежана Мађаревић.

Насиље над женама са инвалидитетом

Центар за самостални живот особа са инвалидитетом је 21. новембра, у просторијама Центра за бригу о деци, старима и особама са инвалидитетом на Новом Београду такође организовао догађај посвећен женама. Разговарало се о насиљу над женама са инвалидитетом. Разговор о овом проблему и искуство у раду и борби против насиља, са учесницама је поделила Косана Бекер из организације Фем-Платз. Морамо нагласити да је данас веома важно говорити о положају жена са инвалидитетом, које су по подацима Канцеларије поверенице за заштиту равноправности, поред Рома, најугроженија категорија становништва.

Љубинка Боризоски

Новости из Велике Плана

Отварање Куће Сунца

Становање уз подршку за особе са инвалидитетом

Удружење особа са церебралном и децијом парализом „Воља за животом“ из Велике Плана постоји 17 година,

организовано је 12. новембра 2019. године у 12 часова.

Свечаном отварању „Куће Сунца“ је присуствовало преко 150 гостију. Поред чланова удружења, корисника услуга и њихових породица, присуствовали су и представници локалне самоуправе, председник општине Велика Плана са својим сарадницима, представници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, представници Савеза за церебралну и дечију парализу Србије, гости из других сродних организација, као и велики број донатора, који су својом несебичном подршком омогућили преуређење и опремање „Куће Сунца“.



и лиценцирани је пружалац услуга у оквиру система социјалне заштите, као што су дневни боравак за децу, младе и одрасле са сметњама у развоју „Лане“, лични пратилац детета и персонална асистенција.

Имајући у виду важност укључивања особа са инвалидитетом у заједницу изван институција и развоја механизма подршке за самостално становање уз асистенцију, ово удружење је успело да, уз подршку и помоћ многобројних донатора, добије и преуреди кућу у Старом Селу, општина Велика Плана. На тај начин створили су се услови за још једну услугу, становање уз подршку за особе са инвалидитетом. Свечано отварање „Куће Сунца“

На самом почетку, гостима се обратио председник Удружења особа са церебралном и децијом парализом „Воља за животом“, Радован Радуловић, који је истакао важност и сврху





Како је текло преуређење

Гости су имали прилику да виде кратак документарни филм о преуређењу куће, о томе како је кућа изгледала пре, а како изгледа након преуређења. Кућа је у потпуности реновирана и прилагођена потребама и могућностима особа са инвалидитетом. На кући је комплетно замењена столарија, преуређена унутрашњост, замењене су плочице, подови, урађена је спољна изолација и фасада. Комплетно преуређење куће је остварено донацијама преко 50 предузећа из Велике Планае и околине.



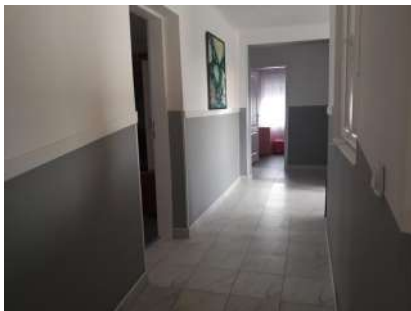
Како изгледа унутра

Након симболичног отварања „Куће Сунца“ пресецањем црвене врпце, гости су обишли кућу. Сви присутни су приметили да, поред тога што кућа испуњава услове за боравак корисника, она одише и топлином правог дома. Кућа поседује спаваће собе за 11 корисника и четири неговатељице, комплетно опремљену кухињу, трпезарију и простран дневни боравак, два санитарна чвора и 25 ари окућнице.

Како је ово кућа за становање уз подршку, која за крајњи циљ има излазак корисника из институција и подршку у стицању што већег степена самосталности, као и самоодрживост, у плану је и изградња фарме кока носиља и ранч коња. Иако се сама кућа налази у руралном крају, јавни превоз је лако доступан, као и главне саобраћајнице којима се брзо и лако стиже до свих јавних институција, Дома здравља, библиотеке, позоришта и осталих установа.

Радован Радуловић

услуге, односно колико је од кључне важности увођење нове услуге социјалне заштите - становање уз подршку, како би се поштовала људска права особа са инвалидитетом и на тај начин им се омогућило пуно учешће у друштвеном животу. Његове сараднице говориле су о приступу и одзиву донатора и уједно се свима захвалиле на несебичној подршци и донацији.



Друштво за ЦДП Прибој



Друштво за ЦДП Прибој основано је 2001. године, на иницијативу особа са инвалидитетом, родитеља, стручњака и заинтересованих грађана. Активности су започете у соби самачког хотела. Проблеми са којима се Друштво суочавало били бројни, од непостојања података о броју особа са физичким и интелектуалним тешкоћама, до непостојања сопствених просторија за рад.

Пројектом Мерсу Corpsa, 2004. године Друштво је добило просторије за рад у приземљу спортског центра. Те исте године опремљене су просторије, уз подршку Мерсу Corpsa, Центра за социјални рад и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије. Од 2003.године Друштво за ЦДП Прибој је члан Републичког Савеза за церебралну и дечију парализу Србије.

Од 2013. године, Друштво реализује услугу Дневни боравак, која је три године финансирана од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и једну годину из буџета општине Прибој. 2018.године поднет је захтев за издавање лиценце за Дневни боравак за особе са сметњама у развоју који је још увек у поступку, због некомплетне

документације о спроведеним мерама заштите од пожара.

Укупна површина унутрашњег простора Дневног боравка је 78м2, а у свом саставу поседује чајну кухињу, одвојене просторије за рад и боравак, канцеларију за администра-



тивне послове, два тоалета за кориснике и особље. Испред објекта изграђен је летњиковац за предах и одмор корисника у летњим месецима.

Својим радом Друштво за ЦДП Прибој се позиционирало у својој локалној заједници као незаобилазан чинилац у решавању свих потреба лица са инвалидитетом. Друштво броји 47 чланова и сви су остварили законом загарантована права. Удружење своје програме реализује захваљујући материјалној потпори Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Савеза за ЦДП Србије, донатора и општине Прибој. Дневни боравак

редовно посећује 24 корисника са којима раде дефектолози, водитељи радионица, стручни сарадници - доктори из разних области, социјални радници, правник и новинари. Дневни боравак ради сваким даном од 08h-15h. Услуга Дневног боравка обухвата превоз,



збрињавање током дана и исхрану (два оброка и ужина), негу током боравка, васпитно- образовни рад, радно-окупационе, рекреативне активности, социјализацију у отвореној средини, сарадњу са родитељима и психо-социјалну подршку породици, као и рекреативни боравак ван места становања.

Посета Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

На наш позив, 28. октобра ове године, у посети Удружењу били су Јулијана Станисављевић из Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектора за заштиту особа са инвалидитетом и Синиша Букомир, председник Друштва за церебралну и дечију парализу Нови Београд. Током посете били су присутни и представници локалне самоуправе, Центра за социјални рад, председница удружења за МНРО Прибој, као и чланови Друштва за ЦДП Прибој. Том приликом разговарало се о проблемима са којима се суочавају чланови и проналажењу решења за њихово превазилажење. Током посете организован је „Лимски спуст“ заједно са члановима, како би још једном показали да не постоје баријере за особе са инвалидитетом.

Дан касније, 29. октобра, организована је посета Сајму спорта на коме су узели учешће и чланови Друштва за ЦДП Прибој који бројем освојених медаља и пехара равноправно учествују у свим спортским манифестацијама на локалном нивоу али и шире.



Друштву за ЦДП Прибој и суседном удружењу за МНРО Прибој, уручени су поклони прве помоћи од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

За чланове Друштва и представнике локалне самоуправе ова посета је од велике важности због сагледавања и решавања проблема са којима се суочавају особе са инвалидитетом. Надамо се да је ово корак напред за унапређивање и побољшање положаја особа са инвалидитетом.

Друштво за ЦДП Прибој

**Обележена Недеља солидарности
са особама са последицама
церебралне и дечје парализе**

Суботица домаћин скупа

*Услуге социјалне заштите
неопходне особама са
инвалидитетом*

У организацији Савеза за церебралну и дечју парализу Србије, 23. Недеља солидарности одржана је у Суботици 9. и 10. октобра 2019. године. Тема централне ма-

ковић и Јелена Сокреф из Центра „Живети исправно“ из Новог Сада, и Ивана Гвозденовић из Друштва за церебралну и дечју парализу Смедерево. Оне су, као представнице организација које су лиценцирани пружаоци услуга социјалне заштите, говориле о значају ових услуга и о томе на који се начин оне спроводе. Од услуга социјалне заштите посебна пажња била је посвећена персоналној асистенцији, која је већини чланова наших удружења неопходна. Персонална асистенција спада у категорију услуга подршке за самостални живот, и већини особа са последицама церебралне или дечје парализе је неопходна да би, као особе са инвалидитетом, биле равноправни чланови заједнице. То се односи на пунолетне особе са инвалидитетом, које ову помоћ користе у обављању свакодневних послова. Најчешће је то помоћ при кретању, али дефиниција пер-



нифестације била је „Услуге социјалне заштите - у закону и пракси“. Испред Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања - Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, скупу је присуствовала госпођа Јулијана Станисављевић. Такође, био је присутан и члан Градског већа Суботице задужен за социјалну и здравствену заштиту, господин Илија Ђукановић, као и представници организација чланица Савеза, те сродних удружења из Суботице и представници ресорних институција у граду.

Предавачи на скупу биле су Драгана Мар-

соналне асистенције је много шира. Након предавања уследила је бурна дискусија међу учесницима скупа. Добијени су многи одговори и савети, али су и многа питања остала без одговора. Највећи проблем лиценцираним пружаоцима услуга социјалне заштите је непостојање континуитета у финансирању пружања услуге. Јавним заговарањем о потреби и значају услуга социјалне заштите, указује се на њихов значај и на проблематику која их прати.

Као домаћини скупа, побринули смо се да и



неформални део има форму, те смо драге госте повели у разгледање суботичке синагоге која је друга по величини у Европи, и представља културни споменик Суботице. У плану је било и разгледање језера Палић и одлазак у зоолошки врт, али су нас временске прилике у томе

омеле. Надамо се поновном сусрету са пријатељима у скорије време, на некој новој трибини или округлом столу на којем бисмо разменили искуства и примере добре праксе.

Љиљана Бегановић

У Суботици услуге социјалне заштите делимично доступне

Услуге социјалне заштите

Увек актуелна тема у вези са особама са инвалидитетом су услуге социјалне заштите. Законским решењима успостављен је систем услуга социјалне заштите, и оне су у надлежности јединица локалне самоуправе. Саме услуге сврстане су у четири категорије и то, Дневне услуге у заједници, Услуге подршке за самостални живот, Услуге смештаја и Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге.

Наведене услуге се не односе само на особе са инвалидитетом, али у свакој од категорија услуга постоји и „подкатегија“ која им је доступна.

У Суботици су особама са инвалидитетом доступне следеће услуге социјалне заштите: из категорије „Дневне услуге у заједници“ то је услуга личног пратиоца детета, услуга дневног борава за децу/младе са сметњама у развоју

и инвалидитетом и услуга дневног борава за одрасле особе са сметњама у развоју и инвалидитетом, а из категорије „Услуга подршке за самостални живот“ је услуга персоналне асистенције.

Дневни боравак

Услугу дневног борава за децу и одрасле пружа Дом за децу ометену у развоју „Колевка“ – социјално-здравствена установа која корисницима обезбеђује превоз, оброке и стручну подршку у виду васпитно-образовног рада, третмана психолога и дефектолога, физикалних и радних третмана по препоруци физијатра. Корисницима су доступни педијатар, дечји неуропедијатар и стоматолог. Оба борава финансира ЈЛС (јединица локалне самоуправе).

Лични пратилац

Услуге личног пратиоца и персоналног асистента остварују се преко Центра за социјални рад. Право на ове услуге имају особе са инвалидитетом које остварују право на увећан додатак за негу и помоћ другог лица, имају процењен инвалидитет на 100% и школују се, запослени су или су друштвено активни у заједници на неки други начин, нпр. ангажовањем у локалном удружењу. За сада, ове две услуге у нашем граду немају лиценцираног пружаоца. Такође, велики је проблем у томе што износ

који ЈЛС издваја за појединачну надокнаду за пратиоце и асистенте износи 10.000 динара месечно, што покрива око трећину месеца ангажовања пратиоца или асистента. Други начин на који корисници долазе до ових услуга су јавни радови на којима удружења ангажују незапослена лица. Нажалост, јавни радови трају најчешће четири месеца, па корисници по истеку јавног рада остају без неопходне помоћи.

Надамо да ће сарадња организација цивилног друштва са територије Суботице и локалне самоуправе резултирати расписивањем јавне набавке, за коју ће сви лиценцирани пружаоци услуга социјалне заштите са територије Србије моћи да аплицирају. Уколико до овога дође, био би решен финансијски моменат, надокнаде (плате) за пратиоце и асистенте би биле обезбеђене у континуитету, а услуге социјалне заштите би постале трајне. Тиме би доследно била испоштована Конвенција УН о правима особа са инвалидитетом, а нарочито члан 19 који се односи на самостални живот и укључивање у заједницу и који гласи: „Државе стране уговорнице ове конвенције признају једнако право свим особама са инвалидитетом да живе у заједници, да имају једнак избор као и други, и предузеће ефикасне и одговарајуће мере да особама са инвалидитетом олакшају потпуно уживање овог права и њихово потпуно укључивање и учешће у заједници, омогућајући да:

А) Особе са инвалидитетом имају могућност избора боравишта, као и тога где и са ким ће живети, равноправно са другима и да не буду

у обавези да живе у неким конкретним животним условима.

Б) Особе са инвалидитетом имају приступ већем броју кућних, резиденцијалних и других услуга за пружање подршке од стране заједнице, укључујући личну помоћ која им је потребна за живот и укључивање у заједницу, као и спречавање изолације или изопштења из заједнице.

Ц) Услуге и олакшице које заједница пружа становништву у целини, треба да буду под istim условима доступне и особама са инвалидитетом и да задовољавају њихове потребе.

У Суботици је било покушаја да се оснују стамбене јединице за услугу становања уз подршку, међутим нису заживеле због немогућности финансирања. За овај вид услуге као и за све остале потребна је, првенствено, системски обезбеђена финансијска подршка ЈЛС и лиценцирани пружаоци који задовољавају високе законске критеријуме. Друштво за церебралну и дечју парализу севернобачког округа Суботица, као свој императив поставља ангажовање у том правцу да се задовоље потребе особа са инвалидитетом у свим сегментима, па тако и у овом који се односи на услуге социјалне заштите. Свакодневном сарадњом са локалном управом многе тешкоће са којима се особе са инвалидитетом сусрећу биле су решене, а та сарадња ће се наставити и убудуће, те верујемо у то да ће бити још успешнија и делотворнија.

Љиљана Бегановић

Инклузивно образовање

Школа по мери детета

Постоје различите дефиниције инклузије, као и различито разумевање основних димензија овог процеса. Инклузија се широко дефинише као „планирано учешће деце са и без сметњи у развоју,

у контексту образовно-развојних програма“. На сличан начин Одом (Odom, 2002.), у оквиру студије инклузивних програма у САД, описује инклузију као школске програме у којима учествују деца са сметњама у развоју, и наводи да се инклузија не дешава само у учионицама, већ и у активностима ван школе, у заједници и свим дешавањима у оквиру заједница у којима деца живе (Сретенев, 2008.).

Инклузија подразумева укључивање деце са сметњама у развоју у редован систем васпитања и образовања, а затим из образовног система у све сегменте друштвеног живота и рада. У нашој земљи редовни образовни систем и систем школовања деце са сметњама у развоју годинама функционише са потешкоћама. У циљу обезбеђивања неопходне подршке, ова два система неминовно морају да се ускладе. Премда је у нашој земљи инклузивно образовање законски регулисано 2009. године, оно још увек представља новину, јер су потребни време и услови да се оно имплементира у школе.

У многим земљама света Специјалне школе замењене су инклузивним моделом који даје много боље резултате у образовању деце са сметњама у развоју. Учење у инклузивној средини у окружењу својих вршњака овој деци је много природније и једноставније. Од тога сва деца имају корист, развијају осећај припадности, стичу пријатеље, уживају у тимском раду и учествују у развоју хуманијег друштва.

Постоје примери добре праксе у оквиру инклузивне наставе, како у предшколским установама, тако и у основним и средњим школама. То подразумева прављење индивидуалног плана за децу са посебним потребама, укључивање личног пратиоца и асистента, као и родитеља. Веома је значајна подршка у физичком смислу (улазак у школу, учионицу...), а деци која похађају инклузивну наставу потребно је прилагодити и наставне садржаје, у зависности од врсте и степена инвалидитета (на пример, за децу са сметњама из спектра аутизма, са сметњама са видом, слухом, кретањем...). Такође, велику подршку чини и значајна помоћ и интеракција са вршњацима из одељења при учењу, цртању, физичким активностима, јер их то оснажује, мотивише и олакшава учење, уз осећај прихваћености и припадности, а уједно и сву осталу децу у разреду, што доводи до видно бољих резултата. Кроз учење у инклузивном друштву учи се о животним вредностима попут љубави, поштовања, подршке, толеранције, сарадње, слободе, заједништва...



Како је то у Финској

У скандинавским земљама, нпр. Финској, друштво је током низа година вршило упорну и темељну обуку грађана кроз разна предавања, семинаре, брошуре и уклањало предрасуде и негативне ставове о особама са инвалидитетом, због којих су се оне често дистанцирале од друштвених односа. Поред тога, сви објекти се у Финској граде по архитектонским решењима која одговарају специфичним захтевима особа са инвалидитетом. Превазилажењем ових физичких и психо-социјалних баријера, створили су се услови за почетак спровођења инклузивног образовања. То је процес који захтева тимски рад који укључује едукаторе, стручне сараднике, родитеље и дете, као најважнију карику. У Финској, деца са сметњама су у редовним одељењима, док су деца са тежом менталном или телесном ометеношћу у специјалним одељењима у редовним школама и раде по специјалном програму. Дефектолози су присутни у свим школама и имају статус специјалних наставника који раде са децом са разним проблемима (пошто фински дефектолози нису стручњаци само у једној области, као што је то случај код нас, логопеди, соматопеди и сл, већ имају много шира знања). Увођењем инклузивног образовања, школе су престале да буду институције у којима су наставни план и програм на врху наставног процеса, већ су школе сада места где се план и програм прилагођава сваком детету понаособ, његовим знањима и искуствима, могућностима и интересовањима. Фински образовни систем је ту трансформира-

цију успешно решио и одавно је у самом светском врху. Поред овога, пажња се поклања и сарадњи са родитељима, који су неизоставни део образовног процеса. У школама постоје посебни тимови наставника који су задужени за координацију са родитељима, а тај однос и заједничка брига дају изузетне резултате у стварању атмосфере поверења и узајамног поштовања.

Надамо се да ће и Србија истрајати на том путу да се у образовном систему настави са едукацијом запослених у просвети и пружи још већа и директнија подршка деци и њиховим родитељима.

Марија Милинковић

Светло наше парохије

Јелена Грбић је рођена у Ваљево 1984. године. Живи у селу Забрдица надомак Ваљева, и чувене Бранковине. Има церебралну парализу. Јелена је пре неколико година проходала, после низа операција и труда, њеног, њене породице, али како она воли да нагласи, и уз помоћ Божју. Открила је много својих талента. Воли да чита. Пише поезију и прозу. Она у ствари не пише држећи оловку у руци, јер јој спазам не дозвољава да буде прецизна, већ користи рачунар. Куцка једним прстом. Кажипрстом десне руке. Јелена је написала, а мој супруг, Јеленин парохијски свештеник, и ја смо помогли да објави прву збирку песама "Богородичина зора" 2015.године. Тренутно јој помажемо на новој књизи поезије "Моје парче неба". У паузама писања, Јелена воли да црта. Цртање је одмара и помаже јој да се концентрише на нове идеје. Тако залази на поезијом измаштана места. За све које воли, она црта убран цвет.

Признање да је Јеленин таленат постојан, стигло је крајем ове зиме, тачније 9. марта 2019. године, у Забрдицу и нацртало Јелени још већи и постојанији осмех на лицу. Освојила је треће место на међународном ликовном конкурс хуманитарне организације "Србија великог срца" за свој цртеж плавих цветова. Уз велики напор, али велику љубав, Јелена није престајала да улаже труд и вољу у откривању и неговању датих јој талената. Она проналази начине и решења да живот учини квалитетнијим. Због честих операција и рехабилитација, али и суровог живота у току одрастања на селу, Јелена је остала на основном образовању. Мајка ју је дословце носила на леђима прва четири разреда, три километра од куће до школе и потом натраг. Пошто је Јелена ојачала, порасла, мајка је више није могла носити. Међутим, чим су се створили услови, она је



ванредно завршила основну школу. Сања да заврши средњу школу и упише режију...

Јелена отежано говори, али зато пише срцем. Црта цвеће. Воли макове. Јелена воли живот. Воли Бога и све људе. Она је живо јеванђеље. Она је светило наше парохије. Јелена нас има много чему научити, нарочито ономе што је неопходно свима нама. Много је ЉУБАВ.

Верујем да су многе особе, ако не и све особе са инвалидитетом, једнако инспиративне. Оне су нам Богом дане да се о њима побринемо, али и да од њих много заузврат добијемо, јер тражили или не, они узвраћају с неизмерном љубављу.

Духовно једнаке и блиске

Јелена је у мој живот ушетала физички неспретно и држећи се за моју леву руку, али је у исти унела посебну димензију, ново небо и поглед у исто, освешћујући ме да под њиме има места за све, да је оно подједнако велико и звездано свима нама, али да га запајају и милују посебице они који не ходају брзо и који зависе од брзоходајућих да ли ће их примаћи прозору или још боље извести ван. Јелена је у мој живот унела радост и плаветнилу неба додала сиве, али још више, сивом мом небу унела плаве боје. Она је особа која не зна да мрзи. Она све безусловно воли. Она жели да други знају да она зна, да уме, да

може, да је паметна, духовна и духовита и да ради на себи, свом образовању и својим откривеним талентима. Јелена ме учи како да будем захвална. А ја њу како да буде снажнија пред окрутним светом и како да прихвати болну чињеницу да многи здраворазвојни не размишљају ни о сличнима себи, а камоли о томе шта осећа особа са потешкоћама. Све се ту заврши на патетичном уздаху сажаљења. Али, има АЛИ и има дивних људи и са једне и са друге стране. Оних неприметних, али који су ту да би остали. Који су добронамерни, јер тако једино успевају да живе и опстају. Кренули смо једни ка другима. Једни смо другима потребни. Једино заједно смо бољи. Зато се надам да се Јелена и ја нисмо случајно пронашле. Верујем да су се наше половине пронашле, да бисмо допуњујући једна другу постале боље, али и пример другима да се може бити човек, наизглед другачији, али најбитније духовно једнак и близак, да је могуће без сажаљења бити пријатељ и сарадник и искрени помоћник на развојном путу оне коме се треба и може помоћи.

Дајана Петровић

Моје бајковито село

Јелена Грбић

Док нисам проходила нисам била свесна лепоте свог села. Бабина Лука је заиста прелепа, посебно у пролеће и рану јесен, кад су благи и ведри дани пријатни за шетњу, и лепа предвечеја која надахњују и испуњују сваку пору срца. Да могу, нацртала бих заласке сунца, ружичасте облаке које остају за њима, процветале јорговане и мирис старог багрема што по дворишту просипа своје латице. А зелени пашњаци и узоране њиве протежу се лењо свуда наоколу. И људи су добри и вредни. Многопричљиви али искрени и срдачни увек спремни да помогну једни другима. Ово место одише историјом, вером и молитвом побожних људи. Ту је свако сваком род и влада једна пријатна, родбинска атмосфера над целим селом. Зимске, дуге ноћи крате се седељкама, дружењима и причама као у стара добра времена. Жене пред ууну, мушкарци причају о тракторима, стоци и престојећим пролећним радовима, служи се ракија, кувано вино, кафа и шербет који обавезно мало загори јер домаћица занета причом са комшиницама никада не стигне да га на време скине са шпорета. У мом селу као да је време стало, као да се вратим у далеку и мирнију прошлост када сам тамо. Заиста, постоје многа лепа и раскошна места на којима сам била али ја сам најсрећнија кад сам у мојој Бабиној Луци.

Заволела сам те

Као цвркулт птица са процветалих грана
Као тихи шум мора
И песму ветра кад се шумом шири
Као румени сутон мајски
Заволела сам те...

Као мирис покошене траве
Поље пуно шарених цветова
Као цитат омиљене књиге неке
Заволела сам те
Као стих Десанкине песме
И шетњу поред реке...

Као летње звездане ноћи
Као звук звона наше лепе цркве
Заволела сам те искрено и дубоко
Као боје и мирис априлских зора
И твој лик и твоје око...

Јелена Грбић



Рука пријатељства

На позив Ротари Е-клуба Србије, 24. октобра ове године, присуствовали смо обележавању Светског дана борбе против дечије парализе. Тим поводом орга-

гувернерка Ротари Дистрикта и господин Никола Божић, чартер председник Ротари Е-клуба Србије. Истакнуто је да се из године у годину осећа напредак у искорењивању полиомиелитиса и разговарало се о бољем квалитету живота ових особа у локалној заједници.

У име Савеза за церебралну и дечију парализу Србије, присутнима се обратила Љубинка Боризоски, која их је информисала о мисији нашег Савеза и активностима које имају за циљ подизања квалитета живота наших чланова и њихових породица.

Средства од котизација у износу од 40.000 динара прикупљена те вечери, дониране су Савезу. Савез је овим средствима помогао нашим члановима, Марку Костићу из Београда за додатну постоперативну рехабилитацију и Стефану Стаменковићу из Бабушнице за набавку основних средстава за побољшање услова живота.

Желимо посебно да нагласимо да је љубазност и сусретљивост председнице, госпође Емире Мешановић, допринела да се стекне утисак да је Савезу пружена још једна рука пријатељства. Нарочито нас је обрадовало неформално обећање госпође Емире о томе да се наша сарадња неће завршити овим догађајем.

Љубинка Боризоски



низовано је донаторско вече у хотелу Кристал.

Уз дружење и освежење, организован је занимљив панел на којем су говорили госпођа Дарија Кисић-Тепавчевић из Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић – Батут“, госпођа Љиљана Лаиновић Зумбуловић,

Радмила Стјеповић

Добитница Октобарске награде и Повеље града Пожареваца

Радмила Стјеповић је рођена 1955. године у Пожаревцу, где је завршила основну и средњу школу. Вишу школу за социјалне раднике завршила је у Београду, а професионалну каријеру је остварила у Центру за социјални рад у Пожаревцу. Дужи низ година ради као секретарка Друштва за церебралну и дечију парализу Пожаревац, и чланица је Управног одбора Савеза за церебралну и дечију парализу Србије.

Стручна служба Савеза за церебралну и дечију парализу Србије и активисти наших организација широм Србије, имали су прилику да упознају госпођу Радмилу, као симбол истрајне борбе за унапређење положаја особа са церебралном и дечијом парализом. Велики део њеног неуморног ентузијазма потиче од њене личне емпатије према особама са инвалидитетом, која ју је подстакла да пружа подршку и буде ослонац многим који су суочени са великим животним изазовима и недаћама.

Храбра и великодушна

Својим неуморним радом и активизмом, препознајемо је као стуб организације, представника хуманости у свом граду, али и у широј друштвеној заједници. Она је ведра, срдачна и строга, гласна и тиха, искусна и мудра, младалачког духа, инспиративна и непосредна. Када препозна да има човека „с муком“ испред себе, бескомпромисно је упорна да му обезбеди

подршку. Она му, при том помаже, подстичући га на активност, да стазом свог живота хода уздигнуте главе. Велики број лица са церебралном и дечијом парализом је део организације коју води Радмила Стјеповић. Сви добро знају колико је она унела позитивности, ведрога духа, борбености и иновативности међу чланове ове организације.

Данас је ова организација члановима као „друга кућа“, у којој имају доживљај да су прихваћени и сигурни. Чланови и њихове породице, на овом месту свакодневно добијају психо-социјалну и саветодавну подршку. Ово друштво оспособљава и оснажује особе са инвалидитетом, кроз разноврсне едукативне радионице и активности. Изаолованост и пасивност се на овом месту превазилазе кроз радно-окупационе и креативне радионице.



Награда је у правим рукама

Град Пожаревац је с разлогом поносан на многа Радмилина достигнућа, која представљају и представљаће надахнуће за многе генерације и путоказ ка солидарности, храбрости, истрајности, једнакости и равноправности. Радмила Стјеповић је својим дугогодишњим и свеобухватним залагањем у области заштите права и унапређења положаја особа са инвалидитетом, с пуним правом заслужила да буде носилац Октобарске награде и Повеље града Пожареваца у 2019. години.

Савез за ЦДП Србије

Слушајте нас срцем

Говор је најлепши људски дар, а веома се слабо прича о особама са инвалидитетом које имају проблем у комуникацији.

„**М**и нисмо ничија сенка, имамо свој ум и став. Ко нас слуша срцем нађе начин да нас разуме.“

Обраћање, поздрав, лепа реч... Да ли смо ми уопште свесни њиховог значења? Да ли смо заправо свесни њихове моћи и утицаја на наше свакодневно расположење?

Људи често не знају и не умеју да комуницирају или не воде рачуна о комуникацији са другим особама у својој околини или на било ком месту где се срећу једни са другима. Одувек сам се питала зашто већина људи, кад се нађу у присуству особе са инвалидитетом, промени начин комуницирања, односно обраћања? Ако имамо инвалидитет, седимо у колицима, ходамо уз неко помагало, уз пратњу друге особе или имамо оштећени вид или слух, говор и слично, све то не значи да смо „другачији“, гори или бољи од особа без инвалидитета. Ми смо исти, само што, ето, живимо са неком врстом инвалидитета који је саставни део нас, наше личности. За мене, као особу са инвалидитетом, инвалидитет представља изазов, нешто са чиме живим, радим, нешто са чим сам активна и носим га храбро и подигнуте главе.

Сећам се свог детињства и себе, како сам покушавала да уверим друге да сам, без обзира на моја колика и мој отежан говор, дете као и свако друго дете које је имало своје захтеве, речи, приче, жеље итд. Све је то разумела само моја ближа околина и људи које су више времена проводили са мном.

Приликом упознавања скоро сви су се обраћали мојим родитељима, сестрама, као да ја не постојим. То ме је затварало, болело, али и ојачало. Како је време пролазило, научила сам да прихватим саму себе, успела сам живим један сасвим обичан живот. А то захваљући својој упорности, вежбању код логопеда и подршци породице, нарочито оца, чијих веж-



бица се сећам са осмехом на лицу. Мада, морам да признам, и данас ми се често дешавају разне непријатности и једна врста дискриминације као и свим особама са проблемом у комуницирању. Имам утисак, иако сам дипломирани правник и мотивациони говорник, чије се трибине управо разликују због мог начина изражавања, то јест отежаног говора, да се сумња у моје способности.

Људи који немају проблем приликом комуницирања, нису свесни да је то најлепши људски дар и способност.

Једна од мојих жеља је да се борим за особе које имају сличан проблем у комуникацији. Међу нама је много особа које живе у сенци због свог начина комуницирања. Многи немају позитиван став, подршку, ни жељу за борбом као што ја имам. Не треба да их запоставим. Заправо, желим да сви заједно „отворимо врата комуникацији“, јер уз напредак и развој данашње технологије олакшана је комуникација многим од нас.

Ево неколико савета како да се лакше разумемо:

Пажљиво нас слушајте без страха.

Гледајте нас у очи.

Увек имајте на уму да говор није мерило наше интелигенције.

Ако не успете да нас разумете, није понижење да више пута нешто поновимо или напишемо.

Ако се пажљиво слушамо, ми ћемо се разумети!

Јелена Радовић

Одлазак код зубара

Једна од можда најсложенијих посета деце са потешкоћама у развоју здравственим установама, је одлазак код зубара. У овом тексту настојаћу да вам дам неколико корисних савета како да то пребродите што безболније.

Одгајање детета са инвалидитетом је потпуно јединствено и непоновљиво искуство. Поред свих предивних лекција којима нас науче наша деца, ту су и бројне препреке које морамо превазићи. Једна од већих је свакако збрињавање деце и ораслих са инвалидитетом у систему здравствене заштите. Посебно бих се осврнула на тешкоће и проблеме са којима се сусрећу особе са церебралном и дечјом парализом у стоматолошкој ординацији.

У нашој држави постоји веома мали број ординација и стоматолога који на прави начин могу и желе да се баве поправком и лечењем зуба особама са неком врстом хендикепа. Раз-



плативости јер пацијент често долази прво на адаптацију, а затим на интервенцију, што одузима време стоматологу за рад с другим пацијентима. Такође, ту су и потреба за додатном подршком и посебни услови за рад, попут прилагођавања столице и др.

Ове околности доводе до тога да се само на Стоматолошком факултету или у Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију „Проф. др Цветко Брајовић“ у Београду, може обавити поправка или вађење зуба. У За-

Предавања за стручна лица

Свој допринос унапређењу положаја особа са тешкоћама у развоју у здравственом систему, дајем учешћем на домаћим и међународним конгресима и семинарима са предавањем на тему „Сензибилисање здравствених радника у раду са особама са сметњама у развоју“. Предавање је настало у сарадњи са др Лидијом Поповић, специјалистом ортопедије вилица која ради у Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију „Проф. др Цветко Брајовић“, Београд. Захваљујући њеном ентузијазму, богатом искуству, посвећености и

љубави у раду са децом са сметњама у развоју и мом родитељском искуству, креирале смо упитник за особе са сметњама у развоју. На основу резултата добијених анкетирањем више стотина пацијената, у оквиру ових предавања дајемо конкретне предлоге и препоруке за рад стоматолога и другог медицинског особља са пацијентима који имају неку врсту инвалидитета. Уколико желите да унапредите наш рад и дате своја искуства, предлоге и ставове, можете да користите овај линк у коме се налази упитник који смо за вас креирале:

<https://forms.gle/K1bWn2sjEJbLMMLK7>

Хвала вам унапред.

лози су многобројни: почев од предрасуда и непућености лекара у специфичност инвалидитета, преко страха од повреде пацијента или неуспешног лечења зуба, до економске неис-

воду се збрињавају деца и млади, а на факултету и одрасле особе. Међутим, ове две установе имају ограничене капацитете који нису довољни да услуже све кориснике. То доводи до пре-

дугог чекања на поправку зуба и веома често до вишедневних зубобоља. О превенцији или контролним прегледима, скоро да не можемо ни говорити.

Шта ми можемо да урадимо

Шта је то што ми родитељи или сами корисници можемо да урадимо како бисмо унапредили систем стоматолошких услуга?

„Често ме питају да опишем своје искуство у подизању детета са тешкоћама у развоју, да покушам да помогнем људима који нису имали то јединствено искуство, да разумеју, да замисле како би се осећали. Овако то изгледа... Чекање бебе је као планирање предивног путовања у Италију. Купујете гомилу водича и правите дивне планове. Колосеум. Микеланђелов Давид. Гондоле у Венецији. Можда ћете научити неке нове корисне фразе на италијанском. Све је врло узбудљиво. Након више месеци очекивања, тај дан коначно долази. Пакујете своје торбе и полазите. Неколико сати касније, авион слеће. Стјуардеса долази и каже вам:

„Добродошли у Холандију.“

„Холандија??“, кажете ви „Како то мислите Холандија? Пријавила сам се за пут у Италију! Требало би да сам у Италији. Читавог живота сањам да одем у Италију.“

Али дошло је до промене у плану лета. Авион је слетео у Холандију и тамо морате остати. Важна ствар је да вас нису одвели на страшно, ужасно или прљаво место, пуно заразе, глади или болести. То је само другачије место. И онда морате да купите нове водиче. И морате да на-

пута пре саме интервенције. Треба обавезно навести лекове које пацијент користи, обратити пажњу на приступачност ординацији, као и проверити да ли постоји могућност стоматолошког збрињавања у колицима пацијента, уколико је то неопходно. Стоматологу морате детаљно описати тегобе, информисати се о дужини трајања интервенције, као и питати да ли да се пре доласка уради ортопан или поје-

учите потпуно нов језик. И упознајете тотално нову групу људи, које иначе никада не бисте упознали.

То је само другачије место. Спорије је од Италије, мање раскошно од Италије. Али након неког времена тамо проведеног, ухватите дах, погледате околу... и почињете да примећујете да Холандија има ветрењаче.... и Холандија има лале. Холандија има чак и Рембранта. Али сви они које познајете су заузети одласком и доласком из Италије и сви се они хвале како су се тамо предивно провели. И до краја свог живота говорићете „Да, тамо је требало и ја да одем. Тако сам планирала“. И тај бол неће никада, никада проћи...зато што је губитак тог сна веома значајан губитак. Али...ако проведете свој живот тугујући зато што нисте отишли у Италију, можда никада нећете бити слободни да уживате у веома посебним и дивним стварима, у и о Холандији.“

Одломак из књиге мајке дечака са тешкоћама у развоју, „Добродошли у Холандију“, Емили Перл Кингсли (Емилу Перл Кингслеу), мајке дечака са тешкоћама у развоју

Пре свега, мислим да би могле да се организују јавне дебате и округли столови, на којима би учествовали водећи стучњаци из области стоматологије. Затим, свако од нас може да предузме одређене кораке које ће олакшати стоматолозима и медицинском особљу посао. Под тим подразумевам да је неопходно, као прво, веома детаљно упознати лекара са специфичностима које са собом доноси дијагноза церебралне парализе. Пожељно је отићи у ординацију, макар једном или пар

диначни снимак зуба, што би стоматологу знатно олакшало рад. Такође, треба поразговарати о интервенцији са премедикаментозном терапијом. Тек када се добро обави припрема и направи детаљан план, приступа се поправци зуба.

У неким случајевима постоје отежавајуће околности које често доводе до поправке зуба у општој анестезији. То су ситуације (или индикације) код пацијената са неконтролисаним,

атетоидним покретима, код великог спазма мишића, немогућности збрињавања пацијента у стоматолошкој столици или гласни звуци у ординацији који код пацијента могу изазвати неконтролисане покрете.

Поправка зуба у седацији

Услуга коју би требало развити и проширити у више градова у Србији, је поправка зуба у седацији. То је врста анестезије под којом је пацијент будан, али смирен и најчешће се после интервенције не сећа поправки зуба. За

ову услугу неопходан је читав тим који у коме су стоматолог, стоматолошка сестра, анестезиолог, родитељ и др. Поправка или вађење зуба у седацији, значајно би смањила број пацијената којима се интервенције раде у тоталној анестезији. Такође, сам положај главе пацијента у будном стању олакшава посао стоматолога и пружа веће могућности за конзервативним збрињавањем зуба код већих каријеса. У тоталној анестезији се најчешће прибегава вађењу зуба код великих и дубоких каријеса.

Зорица Шћекић

Повраћај пословне способности

Прича о Наташи

О Наташи Галић, песникињи и балерини у колицима, већ смо раније писали. Између осталог, имала је једну велику жељу и циљ који је хтела да оствари. „Моја једина жеља је да ми се укине старатељство, како бих даље могла да остварим своје планове.“, изјавила је она прошле године за наш магазин. Наташа је остварила свој сан!

Шта је томе претходило

Наташа Галић има 46 година, особа је са инвалидитетом са последицама церебралне парализе и оштећењем вида. Више од 20 година се бави писањем, прављењем уникатног накита, украсних каишева, а последњих година и модерним балетом.

Средином 90-тих, Наташи је продужено родитељско право и стављена је под старатељство, са последицама које су са собом носиле потпуно лишење пословне способности. Другим речима, она није могла да доноси одлуке у своје име, није могла да склопи брак, да врши родитељско право, усвоји дете, предузима радње у судским поступцима, одлучи о медицинској мери, одлучи о својој имовини, оснује радњу, да буде уписана у бирачки списак, бира и буде бирана, одлучи где ће живети, закључи уговор и многа друга права.



Почетком прошле године, Наташина мајка Љиљана посетила је Савез за ЦДП Србије и замолила ме је да им помогнем да се Наташи врати пословна способност. У почетку, ни сама нисам имала велика очекивања, с обзиром на то да Наташу нисам познавала, као и на чињеницу да је поступак враћања пословне способности у великом броју случајева до сада био неуспешан. Убрзо сам је упознала и схватила колика јој је неправда учињена. Она је интелектуално очувана, емотивна, надарена, ведрога духа, једна зрела женска особа која се са свим тешкоћама у животу носи са осмехом. То ми је био мотив да јој помогнем и да заједно са

породицом Галић кренем у борбу против давно учињене неправде.

Како је текла процедура

Прва врата на која смо покуцали, био је Центар за социјални рад Звездара. Већ након тог првог састанка, увидевши огроман Наташин потенцијал, запослени из Центра су решили да јој помогну. Професионализам и разумевање није изостало ни од стране судије, као ни од стране вештака. Пролазили су месеци, рочиште за рочиштем, све до једног дана када ме је Наташа позвала телефоном и рекла: „Да ли знаш шта има ново? Добила сам решење да ми се враћа пословна способност!“. Њеној срећи, али и мојој, није било краја. Све време одзивала ми је једна мисао у глави, а то је да смо успели! Наша упорност се исплатила.

Наташа је једна од 2,5% особа код којих је, од 2014. године до данас, враћена пословна спо-

собност. Проценат враћених пословних способности је изузетно мали, посебно имајући у виду да је од 2014. до 2019. године, 7500 људи лишено пословне способности, потпуно или делимично, чиме је прекршено низ универзално гарантованих људских права. Република Србија преузела је обавезу да у будућности приступи реформи института лишавања пословне способности, у циљу усклађивања домаћег законодавства са одредбама Конвенције о правима особа са инвалидитетом, као и са међународним и националним антидискриминационим законодавством.

Ако данас, после остварене жеље и укидања старатељства, питате Наташу који су њени наредни планови, она ће вам уз осмех одговорити: „Да оснујем породицу“.

Са вером је све могуће.

Ивана Анђелковић

Позоришна представа „Погледи“



У културном центру „Магацин“, 31. октобра 2019. године многобројна публика могла је да ужива у представи „Погледи“, коју смо извели нас петоро, извођачи групе „Хајде да“. Нешто касније, присутни су били у прилици да погледају пројекцију истоименог филма, редитеља и сценаристе Марка

Тодоровића, коме сам неизмерно захвална што сам добила улогу у овом филму. Мислим да смо из филма „Погледи“ извукли најбоље сегменте и направили истоимену представу. С обзиром на то да је на наше прво извођење дошао велики број гледалаца, надам се да ћемо представу играти више пута.

Наташа Галић

О запошљавању

Запошљавање особа са инвалидитетом је актуелна и важна област за коју сам заинтересована од када сам почела да радим у Савезу за ЦДП Србије, а нарочито од почетка 2019. године, с обзиром на то да сам узела учешће у пројекту „Запошљавање уз подршку“ као саветница за запошљавање. Овај пројекат су реализовали Удружење за подршку особама ометеним у развоју „Наша кућа“ из Београда, у сарадњи са партнерским организацијама „ЗаЈедно“ из Суботице и „На пола пута“ из Панчева. Донатор је UNDP (пројекат је део већег UN пројекта за Србију „Аутономија, глас и учешће особа са инвалидитетом“). Циљ пројекта је било пилотирање новог концепта запошљавања особа са инвалидитетом.

На нивоу Европске уније запошљавање уз подршку дефинисано је као „пружање подршке особама са инвалидитетом и осталим рањивим групама, са намером да обезбеде и одрже редовна, плаћена запослења на отвореном тржишту рада“. Запошљавање уз подршку је у складу са Конвенцијом Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом и Европском стратегијом инвалидитета за период 2010–2020.

Како је текао пројекат и ангажман саветника

На самом почетку регрутовано је и едуковано 15 саветника, односно саветница за запошљавање уз подршку, са циљем да у локалним срединама примене научено. Требало је да се повежу са ОСИ које су тражиоци посла, да изврше процену њихових вештина и афинитета, да раде на њиховом оснаживању, израде план подршке, да им практично помажу у процесу трагања за послом, конкурсима, да идентификују и остваре комуникацију са потенцијалним послодавцима, али уоче и њихове потребе, да припреме послодавце и клијенте за пословни однос и уколико се запосле, да особама са инвалидитетом пружају континуирану подршку на радном месту. Замишљено

је тако да саветници делују као спона између послодаваца и ОСИ и они су били ангажовани у Београду, Новом Саду, Суботици, Бачу, Панчеву, Шапцу, Зајечару и Нишу.

Саветници су радили са 39 ОСИ, и то значи да су деловали у локалним срединама волонтерски, и у пракси доказали да је запошљавање уз подршку у Србији могуће уколико се примењује активно и на терену. Уосталом, резултати пројекта то и показују: саветници су контактирали и преговарали са 58 послодаваца, од којих се њих 11 запослило и/или радно ангажовало 19 ОСИ. Послодавци особа са инвалидитетом, у току трајања пројекта, постали су једна јединица локалне самоуправе, једно велико предузеће, шест малих и средњих предузећа и три организације. Од 19 запослених, шесторо је добило уговор о раду на неодређено време, деветоро на одређено и четворо уговоре о пракси и радној обуци. У оквиру пројекта настао је и Приручник за запошљавање уз подршку, ослањајући се на модел запошљавања ОСИ који се по узору на Аустрију, примењује у Словенији од 2004.

Из угла саветника

Мој лични утисак је да је овај ангажман веома озбиљан, да захтева посвећеност и да у овој области има доста проблема. Ситуација је таква, јер је данас уопште незапосленим лицима тешко да пронађу посао, а нарочито особама са инвалидитетом. Послодавци су усмерени на профит и имају предрасуде о томе да ће ОСИ бити „на терету“, то јест да су потребна велика прилагођавања и подршка како би ОСИ могла да обавља свој посао и да привређује тако да им доноси добит. Већ деценијама се говори и о неусклађености образовања и тржишта рада, одсуству процеса школовања које је засновано на стварним потребама у друштву.

Изазови за саветнике

Постоји много изазова и за саветника, нарочито на почетку преузимања ове улоге када је било потребно препознати вештине и уочити капацитете ОСИ, мотивисати их, направити реалистичан план подршке, радити са породи-

цама које су често заштитнички оријентисане према свом члану са инвалидитетом или недовољно поверљиве и исцрпљене, а са друге стране пронаћи послодавца и њега мотивисати и изнова покушавати да се пронађе адекватно радно место. Доста би значило да су подаци о запосленим ОСИ и у јавном и приватном сектору уочљивији и доступнији јавности, јер би то додатно допринело промовисању добре праксе и позитивним променама у овој области. У разговору са ОСИ које траже посао чућете да су дужи временски период на евиденцији Националне службе за запошљавање. Ту уочавамо простор у коме би активније деловање ове службе било од великог значаја, што чешће, и на терену, у повезивању послодаваца и ОСИ које траже посао, чиме би се умањила и удаљеност ове службе од стварних потреба. Дешава се и то да послодавци радије плаћају пенале, него што запошљавају ОСИ. Када томе додамо и непознавање стварних могућности и постигнућа ОСИ, као и предрасуде, потврђује се да на овом пољу има још много посла да се уради и доста простора за промене. Затим, увек је отворено питање оправданости процене радне способности на начин како се она актуелно примењује, а то је да се још увек ослања на медицински модел. Зато се поставља питање докле ћемо бити удаљени од концепта људских права. Што се тиче примене Закона о запошљавању и професионалној рехабилитацији који је на снази од 2009. године, уочава се да су неопходне допуне Закона у делу који се односи на радне центре, који у пракси још увек нису заживели с циљем да лица која имају трећи степен процењене радне способности добију могућност радног ангажовања у њима.

Ипак се виде помаци

Да не завршим у том духу да је свуда само тешко и са пуно препрека, иако је то наша реалност, ипак желим да истакнем да запошљавање ОСИ се дешава и да је допринос овог пројекта велики. Дефинитивно се о овој теми више разговара и све је већа заинтересованост, активност и укљученост организација цивилног друштва у томе да дају свој допринос и да се

баве овом облашћу. Такође, мења се друштвена свест о тим потребама за променом и о томе шта све ОСИ могу и да су права једнака за све. О томе постоји и све више кампања које истичу партиципацију, самозаступање, активизам, допринос и транспарентност постигнућа ОСИ.

Важно је напоменути да ће организације које су учествовале на овом пројекту наставити да раде и даље у овој области, а Форум младих са инвалидитетом је у септембру започео реализацију сличног пројекта и активности у том правцу.

Закључак

Важан допринос и исход овог пројекта су и сачињене листе препорука доносиоцима одлука. Суштински закључак проистекао из реализације овог пројекта јесте да запошљавање ОСИ треба да буде више у фокусу економског развоја, а мање социјалне политике. Најбољи начин да се то постигне јесте увођење концепта запошљавања уз подршку. Најкраћи пут до интеграције ОСИ јесте њихово запошљавање. Запошљавање ОСИ, које се налази у области социјалне политике, неопходно је проширити принципима одрживог развоја и инклузивног запошљавања те изместити у сферу економије, а праксу побољшати адекватним системским подршкама.

Све ове препоруке звуче врло унапређујуће, помериле би ствари заиста у корист ОСИ, али, остаје питање, колико смо удаљени од њих и колико су и када реално оствариве?

На свакоме од нас остаје да даје свој допринос, наравно у зависности од своје улоге, у томе да се запошљавање дешава, па макар почели и од тога да се бавимо промовисањем примера позитивне праксе, постигнућа и снага, као и да указујемо на значај и допринос које запослене ОСИ могу имати за нашу заједницу.

Селма Ћатовић

*делови текста су преузети са сајта Удружења „Наша кућа“

*скраћеница ОСИ је употребљена из техничких разлога, због ограничене дужине текста



„Ко се боји сенке још“

Представа „Три прасета“

Представа је резултат сарадње Удружења грађана за дечју и церебралну парализу јужнобачког округа „Сунце“ и рођендаонице-позоришта „Театрило“ из Новог Сада. Одиграна је уз подршку Градске управе за културу.

У театру сенки и луткарству сви смо једнаки и тако мали, а способни смо за тако велике изазове. Желимо да допринесемо инклузији особа с инвалидитетом да буду равноправно укључене у свакодневни живот и да се смањи дискриминација, јер код нас свест о томе још није довољно развијена.

Наш пилот пројекат је, пре свега, усмерен ка млађој деци, која, уз подршку својих сестара и браће,

у својим маленим рукама држе свако своју картонску лутку. Наша представа је прави театар сенки која се изводи по мраку. Прва премијера је била у октобру, у рођендаоници-позоришту „Театрило“. Био је то први изазов, за свако дете, родитеље и за све нас. Речи хвале, емоције и дечији осмех су те вечери биле наш најлепши поклон. Очекују нас извођења представе по вртићима и школама. Идеја нам је да ширимо инклузију свуда око нас. Деца се можда плаше „сенки“, а ми нисмо сенке него обична деца која упорно траже своје место у друштву.

Јована Сајић



Спортске активности

Спортски савез особа са инвалидитетом Београда и ове године организовао је низ догађаја, а редовни чланови овог савеза учествовали су и на другим такмичењима у земљама у окружењу.

Стони тенис

У Спортском центру Мастер у Земуну, у среду 13. новембра 2019. године, одржано је Првенство Београда у стоном тенису за особе са инвалидитетом. Око 50 наших суграђана оба пола, свих узраста и видова инвалидитета, чланови клубова и удружења, ученици школа, корисници услуга у установама социјалне, здравствене и дечје заштите са подручја целог града, надметали су се за звање најбољих у овој години.

Боћање

У спортском центру Олимп у Београду, 30. октобра ове године одржано је Првенство Београда у боћању за особе са инвалидитетом. Учествовало је око 100 такмичара свих узраста и видова инвалидитета. С обзиром да је то највише упражњаван спорт међу њима, најбројнији су били чланови Савеза за церебралну и дечју парализу. Најуспешнија екипа у категорији особа са телесним оштећењем била је екипа Удружења параплегичара и квадриплегичара „Дунав“, испред екипе ЦДП Змајеви и екипе СУ ОСИ „Победник“. У категорији особа са оштећењем горњих екстремитета, победу је однела екипа СУ ОСИ „Победник“, испред екипа ЦДП „Роде“ и ЦДП „Тајфун“. Међу пионирима у категорији особа са телесним оштећењем, највећи успех имала је екипа Специјалне болнице за церебралну парализу и развојну неурологију, испред ученика ОШ „Миодраг Матић“.

Атлетика

У организацији Атлетског савеза Београда, 19. октобра 2019. године на Теразијама је одржана 68. Улична трка ослобођења града Београда. Прелепо време и наша већ увелико добра сарадња, допринели су да око 40 особа са инвалидитетом дође на трку. Сви учесници,

од оних најмлађих па до старијих, са свим врстама инвалидности, изазвали су велико интересовање и пажњу присутних, који су их на циљу дочекали громогласним аплаузом.

Спортске игре у Сарајеву

Наши спортисти са инвалидитетом још једном су нас обрадовали својим наступом и оствареним резултатима у међународној конкуренцији. На Спортским играма „Оазе“ одржаним од 3-6. октобра ове године у Сарајеву, запаженој манифестацији која се одржава већ 9 година заредом и окупља неколико стотина учесника из више земаља нашег региона и целе Европе, Београд је представљало осам такмичара и сваки од њих се изборио за медаљу, а укупно су освојили чак 11 одличја.

Стрељаштво

Стрељачка параолимпијска репрезентација Србије је, наступивши на светском првенству које је одржано од 11. до 19. октобра ове године у Аустралији, у Сиднеју, остварила највећи успех до сада. Освојено је пет медаља и четири директне квоте за наступ на Параолимпијским играма и постављен је нови светски рекорд екипно. Наш најуспешнији такмичар на овом СП био је Драган Ристић из Крагујевца, који је освојио укупно 4 медаље а екипа у саставу Драган Ристић, Дејан Локић и Здравко Савановић је освојила златну медаљу и поставила нови светски рекорд.

Међународне спортске игре

Један од највећих догађаја ове врсте у нашој земљи су свакако Међународне спортске игре особа са инвалидитетом „Београд опен 2019“, које се одржавају већ шести пут у организацији СОСИБ-а, а под покровитељством Секретаријата за спорт и омладину и Секретаријата за социјалну заштиту. Ове године одржане су од 20. до 22. септембра. Више од 700 људи из око 20 земаља такмичило се у 12 дисциплина - у фудбалу, седећој одбојци, голболу, шаху, кошарци у колицима, стоном тенису, каратеу, јахању, атлетици. Председник Спортског савеза особа са инвалидитетом Београда, Велимир Кнежевић, рекао је да је у питању манифестација чији је циљ промоција и афирмација услова и могућности које наш град пружа, у напорима за побољшање услова живота и рада ове популације и унапређивање њиховог положаја у друштву.

Милан Милутиновић

Шетња по облацима

Ја сам тај који увек касни,
У мом свету не постоје
Швајцарски сатови,
Јапански брзи возови,
Кинеска железница.
Увек идем пешке,
Носим жути кишобран
И водим црног пса за собом.
Нису ми битна годишња доба,
Године, деценије, век...
У мом свету
Читав живот у једну мисао може стати,
Опуштено и без бриге.
Ја сам тај који увек касни.

Сунце и киша

Да ли постоји место
За црве и бубе?
Да ли постоји свет
За бубе и црве?
Срце ми каже,
Да су црви и бубе
Били овде и пре нас.
Разум ми каже
Да ће они бити овде и после нас!

Ја сам црв
Без главе и репа,
Са рупом у средини,
Где се црни камен котрља
У ритму тик - так, тик - так...
Ти си црна буба,
Која гура узбрдо
Куглу смрдљиве балеге -
Час према Сунцу, час према месецу,
Двадесет пута већу од себе.

Где смо ми то?
Зашто смо ми ту?
Да ли постоји свет
За црве и бубе?
Да ли постоји
Место за бубе и црве?

Градинар

Дивља си ружа,
Заливана црвеном крвљу
Шумских патуљака.
Душу ми мирисом испуни,
Латице ћу ти пољупцима оросити,
Месец док се сребри над планином.

Дан светог Валентина

Намигни ми,
Смарагдом и сафиром
Испод трепавица,
Да улетим у тамни хоризонт
Твојих зеница.
Змај сам,
Запалићу ватру сунца,
Која ће спалити црну шуму
Која нас дели.
Осветлиће пут
Којим корачају
Наши загрљени кораци.
Обасјаће земљу
Наслеђену од предака,
Која ће бити дом
Нашим нагим телима,
Деци која чекају
Пред стакленим вратима будућности,
Да им Феникс
Донесе маслинову гранчицу у кљууну.
Мало је мрвица сувог колача
Остало на свечаном столу,
За прославу Светог Валентина.

О песнику

Жељко Канурић

Жељко Канурић рођен је 16. новембра 1963. године у Сомбору. Прва три разреда осмогодишњег школовања завршио је у Основној школи за особе са инвалидитетом у Новом Саду и у болници Принциповац још пет разреда, све до 1980. године.

Своје прве песме, приче и чланке, објавио је 1985. године у сомборским омладинским новинама „Покрет“, а затим објављује и научно-фантастичне приче у „Политикином забавнику“.

Од 2007. године је главни уредник листа покрајинског Савеза за церебралну и дечију парализу Војводине „Сунцокрет“. Један је од оснивача сомборске песничко-музичке групе „Поетско игралиште“, која већ више од двадесет година са својим многобројним члановима и музичарима негује љубав према поезији и музици.

На Фестивалу југословенске поезије у Суботици, јуна 1995. године, освојио је друго место и позлаћену плакету за песму „Ступање у чудо“. За песму „Очи љубави“, освојио је сребрну плакету на Међународном конкурс за поезију у Новом Саду 2003. године.

Његове прве две књиге поезије „Ступање у чудо“, из 2000. године и „Нијансе љубави“ из 2005. године, издао је Савез за церебралну и дечију парализу Србије.

Збирка песама „АРС поетика“ појавила се 2009. године у издању Друштва за церебралну и дечију парализу Сомбор. Књига песама „Пламен на дар“ је четврта и најновија збирка поезије, а издавач је покрајински Савез за церебралну и дечију парализу Војводине „Сунцокрет“. Жељко Канурић живи и ствара у Сомбору.

Пламен на дар

Све боје ватре
показаћу ти у ватромету,
у часу твог весеља.

Кад напокон сретнеш ону праву,
у око твоје ставићу звезду,
да души тој осветли њен пут.

Ватру у твој дах записаћу,
да кад спаднеш на једну жар,
нову снагу свом огњишту даш.

У приче старе рода твог
оставићу пламен као штафету,
да је примиш и сачуваш како знаш.

Кад ломиш кору хлеба,
откријеш мирис шуме,
и свилени сјај зрелог жита.

Кад пуцнеш прстима
излети ти варница, кад се сетиш
како да испуниш свој дан.

Ако ме са разлогом замолиш,
пепео сиви претворићу у сол,
да не обљутави вера твоја.

Соковима ватре,
крв твоју црвену обојићу
црвеније, ако видим да ниси млак.

Скитница

Сваки педаљ земље
и неба
њему је дом,
и свачије срце,
пуно љубави и маште,
добар му је друг.

На преосталим
античким стубовима,
и на старим капијама
и огласним таблама,
свакодневним словима
пише кришом,

химну скривених
светова.
Заборавањем
људима
исто тако казује
и о потиснутим истинама.

Комфоран
понекад
лети својим крилима,
путује и пешке,
па докле стигне,
па ако устреба
испроси ситну милостињу,
и неком тако тихо помогне,
да се тиме ослободи
велике беде.

Песмама креће у сусрет,
пријатеље као децу
уме да обрадује
у костимима Деда Мраза,
Петра Пана,
доброг свештеника,
ил гусарског капетана
Џона Пиплфокса.

А, кад га нико не види
од преозбиљних људи,
он збаци са себе све хаљине,
и понекад се ипак одмори
у свом телу...

Анђела



Задње двориште

Моје задње двориште
скупља прашину и опеку
са обале Лепенског Вира,
и сабира слова ћирилице
на керамици и стећцима Винче.

Моје задње двориште
годове са посећених пањева
повезује са старим Рунама,
и са стаблима кедрова ливанских
још из времена цара Соломона.

Моје задње двориште
чува камени брус за оштрење
сабљи епских јунака мојег народа,
варнице им ено још блистају и лете,
као свици између стихова и звезда.

Моје задње двориште
крије отиске мокасиона,
и трагове дивљих коња,
и корене зелене прерије
у замишљеним играма дечака.

Моје задње двориште
служи као писта за високе чардаке,
који дању чувају земаљска блага,
а ноћу језде по небу светом бајки
и доносе мирисе заборављених биљки.

Моје задње двориште
је као корзо за горде гуске,
и вредне кокошке које повоздан
кљуном по тлу пишу шифре,
које још увек нису разбијене.

Моје задње двориште
успоставља ред у хаосу,
и упорно не испушта
стару дрвену шамлицу,
давно једној жени даровану.

Моје задње двориште
памти олује и врела лета,
и хладовиу багрема и ораха,
за певачку славу летњих птица
и за скровите стазе мачака у лову.

Чува то двориште
и моје одложене године,
са пожутелих листова календара.

Миља Дергенц

Преображења

Цвет сам Преобрази ме у воћку.
Вода сам Преобрази ме у вино.
Живот сам Преобрази ме у Љубав

Љубав

Када је храбра, љубав је птица.
Рашири крила, па лети у висине,
изнад свих сумњи, осуда и предрасуда.
Када је упорна, љубав је камен.
Стврднута врелост док чека свог клесара руку.
Руку која ће камен приволети да процвета.
Кад је дубока, љубав је већа,
плавља и шира од свих океана света.

Када у себи носи семе висине,
љубав је плодна, заштитничка, зелена.
У такву љубав сакриваш се у данима умора.
Легне ти срце под такву љубав
у сенку разгранатог дрвета!
Кад је љубав мост,
она споји небо и земљу
бар на тренутак.
Када је љубав мост,
она детињство доведе у зрелост сваку,
у том сусрету кратком заблиста
свака боја и свет обгрли дуга.
А кад је љубав ваздух...
Кад је љубав ваздух
нико је не примећује...
Али испуни твој грудни кош,
и не можеш да живиш без ње!



САВЕЗ ЗА ЦЕРЕБРАЛНУ И ДЕЧИЈУ ПАРАЛИЗУ СРБИЈЕ



РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ,
БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА